

Museums Posten

NR. 3/1995

DANSK POST- OG TELEGRAF MUSEUM

Nyt post og tele- museum

Tele Danmark A/S og Post Danmark går nu sammen om at etablere et nyt, stort post- og telemuseum i den gamle postgård i Købmagergade. Der forventes 20.000-30.000 gæster om året i de nye lokaler. side 3-5

Gave- strøm til museet

Det strømmer ind med store og små gaver til museet, som er meget glad for effekterne. De bidrager til at gøre samlingerne mere komplette. side 6

Museums Posten

Udgivet af:
Dansk Post- og Telegrafmuseum

I redaktionen:
Christian Kofoed-Enevoldsen
(ansvarshavende)
Erik Jensen
Vagn Jørgensen

Layout og produktion:
Grafikerne

Repro: Creascan

Tryk: Color Print North

Udgivelse:
Museums Posten udgives ifølge
planen tre gange årligt i gratis
abonnement ved henvendelse til
Post- og Telegrafmuseet.

Næste nummer udkommer i
marts 1996.

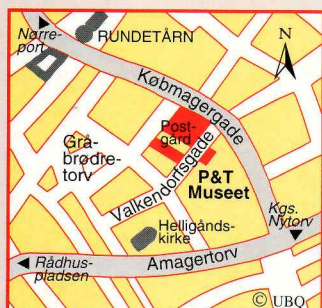
Oplag: 25.000
ISSN 0909-1920

Forsidefoto: Post Danmark Bygge-
rådgivnings skitse af det kommen-
de post- og telemuseum.
(Foto: Claus Peuckert)

Adresse:
Dansk Post- og Telegrafmuseum
Valkendorfsvej 9
1151 København K
Tlf.: 33 32 30 63

Museet er åbent i sommerhalvåret
(maj-oktober) kl. 10-16. Dog er
museet lukket hver mandag.
I vinterhalvåret (november-april)
er der åbent kl. 13-16 tirsdag,
torsdag, lørdag og søndag.
Gratis adgang.

Aktuelt netop nu

Jerseys frimærker

Kanaløen Jersey har udgivet frimærker siden den 1. oktober 1969, og fra denne dag var de engelske frimærker ikke længere gyldige her. Under den tyske besættelse 1940-1945 slap de engelske frimærker op, og der blev udsendt lokalt fremstillede frimærker.

Museet udstiller Jerseys frimærker fra årene 1969-1987 i perioden 2. oktober-14. november inkl.

Monacos frimærker

Museet viser i tidsrummet 2. oktober 1995-2. januar 1996 et udvalg af monegaskiske frimærker omfattende årene 1971-1991. I samme periode kan man stadig nå at se frimærkerne fra Sverige – se omtalen i sidste nummer af Museums Posten.

Danmarks landsdelsserier

I årene 1974-1981 udsendte Danmark hvert år en serie på fire à fem frimærker med motiver fra de forskellige egne af Danmark. Det blev i alt til 34 forskellige mærker, som alle blev graveret af Czeslaw Slania og trykt i flerfarvet stålстик i P&T's frimærke-trykkeri.

Sven Havsteen-Mikkelsen afleverede dette forslag til et frimærke med motiv fra Gyllingnæs til brug i landsdelsserien i 1978. Som det fremgår af overstregningen, blev det ikke anvendt.

Ophavsmændene bag serien var grafikerer Sven Havsteen-Mikkelsen og dennes søn Alan Havsteen-Mikkelsen, og museet udstiller såvel arbejdstegninger som gravurer, farveprøver og færdige mærker. Vi viser også andre eksempler på frimærker fra Havsteen-Mikkelsens hånd såsom skibsserien, serien med dansk bygningskunst og kalkmaleriserien fra årene 1970-73. Udstillingsperioden er 2. oktober 1995-31. marts 1996.

Hong Kongs frimærker

I anledning af Prins Joachims bryllup med Alexandra Manley den 18. november 1995 udstiller P&T-museet katalogsamlingen af frimærker fra den britiske koloni Hong Kong.

Øen Hong Kong ud for Kinas sydøstkyst blev besat af tropper fra det britiske East India Company den 26. januar 1841 for at være nyt hjemsted for 2.000 britiske borgere, der var blevet fordrevet fra byen Canton. Hong Kong har været britisk lige siden, og i 1861 erhvervedes området Kowloon på fastlandet. I 1898 blev der indgået aftale med Kina om at leje hele kolonien i 99 år, så Hong Kong bliver derfor igen en del af Kina om godt to år.

Hong Kong har haft egne frimærker siden 1862 kun afbrudt af en periode med japanske frimærker under besættelsen i årene 1941-1945.

Samlingen ophænges den 16. november og nedtages med udgangen af marts 1996.

Jordans frimærker

Fra 4. januar til og med 31. marts 1996 går turen til kongeriget Jordan i Mellemøsten.

Vi udstiller landets frimærker fra årene 1920-90.

Norges frimærker

I halvåret 4. januar-30. juni 1996 udstilles samtlige frimærker fra årene 1855-1995.

Kalender

2. oktober 1995-14. november 1995: Jerseys frimærker 1969-1987.

2. oktober 1995-2. januar 1996: Monacos frimærker 1971-1991.

Sveriges frimærker 1855-1991.

2. oktober 1995-31. marts 1996. Sven og Alan Havsteen-Mikkelsens landsdelsserier i årene 1974-1981.

16. november 1995-31. marts 1996: Hong Kongs frimærker 1862-1992.

25. november 1995-31. december 1995: Særudstilling på 4. sal af julemærker (1923-1931) samt uddrag af samlingen „Danmarks Julemærkesamler Forenings samling af egne velgørenhedsmærker 1948-1994” – begge med tegninger, prøvetryk og varianter.

4. januar 1996-31. marts 1996: Jordans frimærker 1920-1990.

4. januar 1996-30. juni 1996: Norges frimærker m.v. 1855-1993.

Mere Aktuelt netop nu på side 7

Rigstelefonkontorets interurbansal i Købmagergade fotograferet umiddelbart inden udflytningen til Borups Allé. Denne sal bliver en del af det nye museum, hvor man forventer 20.000-30.000 besøgende om året.

Nyt post- og telemuseum

Post Danmark og Tele Danmark A/S laver nyt museum, der skal give et samlet overblik over kommunikationens historie

Post Danmark og Tele Danmark A/S går nu sammen om at etablere et nyt post- og telemuseum i den gamle postgård i Købmagergade 37. Det nye museum eksisterer allerede på tegnebrættet og bliver etableret i de tidligere

telelokaler i den gamle postgård, der har mere end 200 års tjeneste i etaten bag sig.

Planen er, at det nye museum skal åbne i forlængelse af Kulturbyåret 1996 i København, som Post Danmark og Tele Danmark A/S er blandt hovedsponsorerne for.

Det nuværende Post- og Telegrafmuseum i Valkendorfsvej er en af grundstenene i det nye museum, som bliver suppleret af samlingen i Telefonmuseet i Hellerup og samlinger fra de øvrige regionale telefonselskaber. Post- & Telegrafmuseet fortsætter i lokalerne i Valkendorfsvej, indtil de nye museumslokaler er klar til indflytning.

Nyt post- og telemuseum

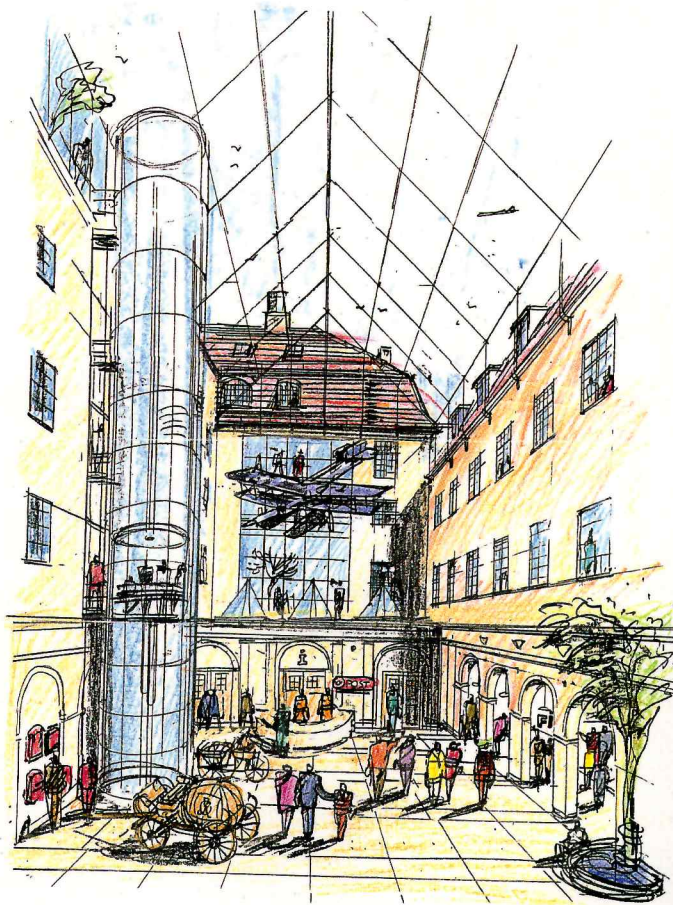
Hjemsted for Rigstelefonen

Det kommende museum har bl.a. huset Statstelefonen og Rigstelefonen. Det var i perioden fra århundredeskiftet og frem til udflytningen til Telefonhuset på Åboulevarden. Senest benyttede Telecom lokalerne til styringen af fjerntrafik.

Målet er at skabe et museum, der giver et samlet overblik over kommunikationen og dens historie, som den er formet af de store kongelige og statskontrollerede virksomheder i Danmark i næsten 400 år.

Museet skal være meget publikumsvenligt. Som på andre moderne museer bliver der lagt vægt på, at de besøgende får en samlet oplevelse, hvor de kan fordybe sig i enkeltområder og detaljer men også med adgang til at afprøve og arbejde med de historiske kommunikationsformer og -redskaber.

Stueetagen indrettes til en stor åben foyer med plads til større udstillingselementer som f.eks. køretøjer o.lign. Her kan der også vises min-

dre særudstillinger. Samtidig får stueetagen en fælles museums- og filatelibutik, hvor museet i samarbejde med „Post Danmark, Frimærker og Filateli“ (tidl.: Postens Frimærkecenter) står for salg af

museumskopier, aktuelle frimærkeserier, telekort, bøger, tidsskrifter, plakater m.m.

Udstillingslokalerne vil være at finde på henholdsvis 3. og 4. sal. Adgang til etagerne sker via en central glas-

elevator eller pr. trappe. På etagerne får postsamlingerne og telesamlingerne hver deres lokaler, men i øvrigt sådan at samlingerne også kan ses i sammenhæng. Der bliver plads til skiftende tema-udstillinger, og der påregnes indrettet biograf og foredragslokaler. I forhold til det nuværende Post- og Telegrafmuseum vil der være tale om mere end en fordobling af udstillingsarealerne.

Historisk bygning

At museet bliver etableret i Købmagergade hænger sammen med bygningens historie og centrale beliggenhed.

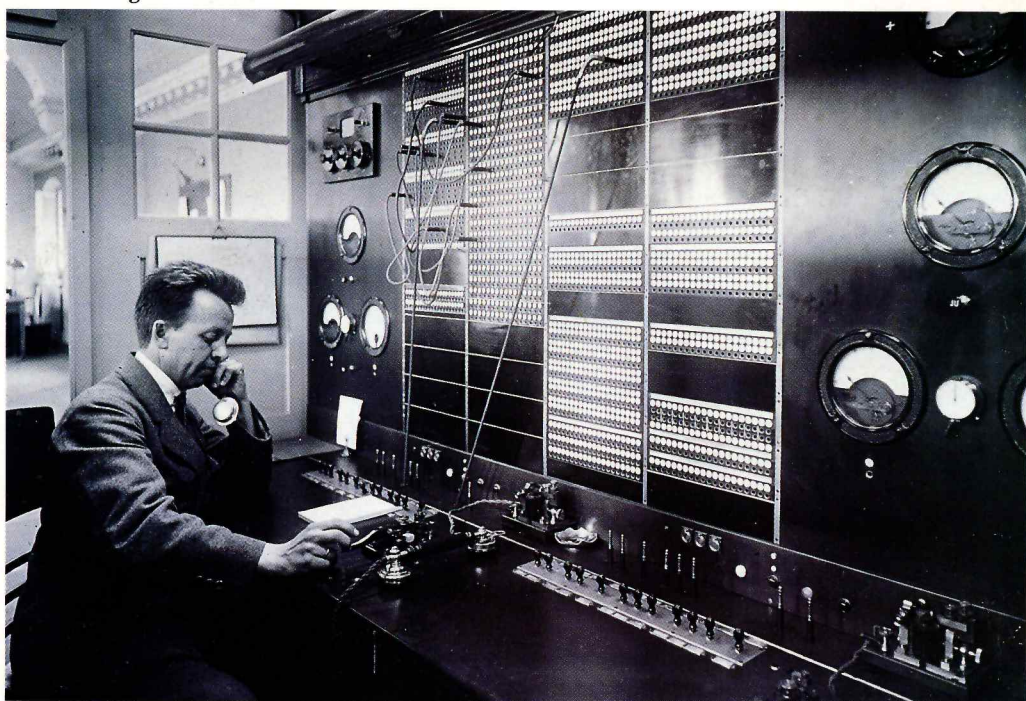
Postgården i Købmagergade stammer fra tiden efter Københavns brand i 1728. Her byggede man det, der dengang blev benævnt Møinichens palæ og som i en længere årrække var i Kongens besiddelse. Han benyttede det bl.a. til bolig for Overhofmarskallen, hvorfor palæet længe gik under betegnelsen „Marskalsgården“.

I 1779 købte Generalpostamtet i København bygningen. Postgården, som dengang kun omfattede bygningerne på hjørnet af Købmagergade og ned ad Valkendorfs-gade, blev taget i brug den 31. marts 1780. Den rummede de fire postkontorer: det danske postkontor, det norske postkontor, det altonaiske postkontor samt det lollandske-helsingørske postkontor. Fra 1806 kom det københavnske fodpostkontor til. Det var det første kontor for udbringning af lokal post til dørene.

Generalpostamtet kom fra lokaler på Slotsholmen til Købmagergade, hvor der foreløbig var væsentligt bedre plads. Bl.a. plads nok til 19 værelser til privatbolig til førstedirektøren.

I årenes løb blev postgården ændret og udvidet ved køb af naboejendommene. Og senest i 1900 blev naboejendommen på hjørnet af Købmagergade og Løvstræde opkøbt og det nuværende sammenhængende kompleks Valkendorfs-gade, Købmager-

Der arbejdes med tjek af teknikken i Statstelefonkontorets "prøvehytte" i Købmagergade-billedet er formentlig fra 1923.

gade og Løvstræde etableret. Bygningskomplekset fik sit nuværende udseende efter en stor ombygning i årene 1917-1922, og facaden er netop blevet renoveret, så den igen i dag fremstår flot og præsentabel.

Interurbancentral

I 1922 indrettede Statstelefonen den såkaldte interurbancentral i bygningen på hjørnet af Købmagergade og Løvstræde. Centralen var et vigtigt led i sammenkædnin-gen af telefontrafikken mellem landsdelene, men blev lukket igen med udgangen af 50'erne efter udbygningen af automatiseringen. Lokalerne overgik i stedet til opgaver indenfor udlandstrafikken. Imidlertid løb den tekniske udvikling igen fra deres brugsværdi, og så sent som i 1993 flyttede Tele Danmark fra stedet og overlod atter lokalerne til Købmagergade Postkontor.

I dag er Købmagergade en af de mest betydningsfulde handelsgader i København. 30.000 mennesker færdes der dagligt. Dermed er det den mest benyttede gade i Danmark efter Strøget. Museumsarealer med indgang fra Købmagergade er derfor meget eftertragtede, og det nye museum forventer derfor også at kunne få sin andel i den store fodgængertrafik. Målet er at lokke 20.000-30.000 gæster ind for at opleve kommunikationens forunderlige del af danmarkshistorien.

Helt tilbage i Middelalderen udgjorde Købmagergade sammen med Strøget og Fiolstræde det overordnede gadenet i byen, og Købmagergade var også inden erhvervelsen af Postgården tæt knyttet til post- og senere telehistorien. Bl.a. erhvervede Generalpostamtet den daværende Generalpostdirektør Erlunds gård i Købmagergade, som dog gik op i flammer under indretningen i 1728. Senere ejede Generalpostamtet en gård andetsteds i gaden, hvor der i første omgang skulle være laugshus, tilsigelseskontor,

Bygningen på hjørnet af Løvstræde og Købmagergade, der skal rumme det kommende post- og telemuseum. Fotoet er fra 1923, da bygningen rummede Hovedtelegrafstationen. Bygningen ved siden af rummer Købmagergade Postkontor.

værtshus, aftrædelsesværelser til rejsende, stalde til 12-16 heste samt tilhørende karer og postvogne, fourageløfter, lejligheder til postkarlene mv. Senere søgte man at afhænde gården til et gæstgiveri, som dog skulle betegnes „Kongelig allernaadigst privilegeret Post- og Gæstgi-

vergård“.

Efter Telecom flyttede fra Købmagergade har lokalerne stået tomme, mens de to virksomheder har drøftet, hvordan man kunne konstruere et fælles museum, der kunne puste nyt liv i de mange museumsaktiviteter, som har været drevet parallelt i

virksomhederne. Museums Posten vil løbende informere om arbejdet med det nye museum og glæder sig en dag til at kunne byde læserne velkommen.

**Nyt post-
og telemuseum**

Gaver til museet

Bidraget til at gøre samlingerne mere fuldstændige

Det strømmer ind med små og store gaver til museet. Allerede her i midten af september har gavelisten for 1995 et mere end dobbelt så stort omfang som på et normalt kalenderår.

Museet sætter meget stor pris på den betænksomhed, der vises os ved i forbindelse med en afhændelse at forespørge, om vi er interesseret i et eller andet objekt eller genstand med relation til post- og telehistorien eller emnet frimærker & filateli.

Brevmærker

Med jævne mellemrum afslører en hurtig undersøgelse, at en hel del effekter, som i sin tid var meget almindelige, glimrer ved sit fravær i museets samlinger. Således be-

står årets hidtil mindste gave af et lille udvalg af brevmærker med reklamer for postgirovirksomheden i 1960'erne. Sådan nogle havde ingen i sin tid husket at „deponere“ hos os.

En prøve af et af de nyeste søkabler med fiberoptik har vi også fået. Forbløffende nok minder netop dette kabel i sin tynde udførelse mest af alle om det ældste danske telegrafkabel fra 1854.

Blandt gaverne kan endvidere nævnes en hel del ældre og nyere fotos af tjenestesteder og arbejdssituationer. En pensioneret kollega betænkte os ved at udlåne sit private album med et væld af fotos fra 40 års arbejdsindsats i P&T. Det fik vi over 70 gode affotograferinger ud af.

Oliemaleriet af Mogens Ege, som museet har fået som gave. FOTO: CLAUD PEUCKERT

Unik sølvbroche

Af andre gaver kan nævnes en sølvbroche fra Georg Jensen med julemærket 1917 som motiv og en emaljeret broche med gengivelse af grønlænderpigen fra julemærket 1922. Sølvbrochen er unik; den emaljerede broche blev i sin tid fremstillet i 200 eksemplarer.

Årets vel nok smukkeste gave er et lille oliemaleri af en typisk færøsk hvalfangerbåd. Maleriet, der er udført af Mogens Ege, blev benyttet som forlæg til julemærket 1923, og det er på bagsiden forsynet med en påtegning herom af julemærkets fader,

postmester E. Holbøll.

Såvel maleriet som de førnævnte brocher vil kunne ses på særudstillingen af julemærker. Her udstilles også et uddrag af årets mest omfangsrige gaver – en 461 plancher stor samling „Danmarks Julemærkesamler For- enings samling af egne velgørenhedsmærker“. Se nærmere herom under „Aktuelt netop nu“.

Pladsen tillader ikke at bringe en komplet gaveliste i Museums Posten, og vi har også valgt ikke at opgive navnene på vore velyndere. Ingen nævnt-ingen glem!

AF ERIK JENSEN

Radioens udvikling som billigbog

„Radioens udvikling 1898-1933“ er et godt udgangspunkt for radiointeresserede.

I 1982 udgav den daværende Telestyrelse under Post- og Telegrafvæsenet en bog på 218 sider med titlen „Radioens udvikling 1898-1933“. Bogen indeholder en oversigt over den tekniske udvikling indenfor radiotelegrafi, radiotelefon og radiofoni i pionértiden.

Beretningen blev udarbej-

det i årene 1972-1977 af overingenør Gunnar Bramslev fra P&T's radioingeniørtjeneste, og den omfatter først og fremmest Telegrafvæsenets (efter 1927 Post- og Telegrafvæsenets) aktiviteter, men også udviklingen indenfor Marinen (senere Søværnet), Fyrsvæsenet, nogle private selskaber og handelsflåden omtales.

Bogen er et godt udgangspunkt for radiointeresserede, som gerne vil vide mere om den historiske baggrund. Og vil man vide endnu mere, indeholder bogen ikke mindre end 190 litteraturhenvisninger om emnet!

Dansk Post- og Telegrafmuseum har overtaget restbeholdningen af „Radioens udvikling 1898-1933“. Vi sælger bogen for den uhørt lave pris af 25,- kr. pr. stk. Køb bogen i forbindelse med et besøg på museet eller ring og

få et eksemplar portofrit tilsendt (med giroindbetalingskort).

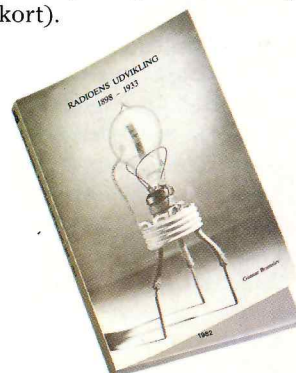

FOTO: CLAUD PEUCKERT

AF ERIK JENSEN

Museet deltager i „Frimærker i Forum '95“

Museet viser bl.a. sin samling af frimærker fra Hong Kong i anledning af det kongelige bryllup.

Også i år har museet en oplysnings- og salgsstand på den internationale frimærkemesse „Frimærker i Forum“ i dagene 9.-12. november.

Vi glæder os til at hilse på såvel eksisterende som kommende museumsgæster og abonnenter på Museums Posten. Og kan vi oven i købet være så heldige at sælge noget af den medbragte salgsbeholdning af museumsfore, postkort og brevmærker m.m., vil det være helt fint.

Vi medbringer også en stor stak af Niels Winkels flotte

plakat for P&T-museet fra 1991. Da åbningstiderne er blevet uaktuelle, forærer vi plakaten bort, så længe beholdningen rækker.

„Frimærker i Forum“ har gratis adgang og samlede i 1994 mere end 22.000 besøgende. I år forventes op imod 30.000 gæster. Blandt årets attraktioner kan nævnes Post Danmarks udgivel-

se (på messens åbningsdag) af nye danske frimærker med legetøjsmotiver. I denne forbindelse vises en stor udstilling af legetøj. I anledning af det forestående bryllup i kongehuset er der særudstilling af frimærkerne fra Hong Kong. Det er i al beskedenhed P&T-museets samling, der „luftes“ her.

Museet deltager iøvrigt også med særudstillingen „Post- og Telegrafvæsenet under besættelsestiden“. Se nærmere herom på denne side.

FOTO: CLAUS PEUCKERT

AF ERIK JENSEN

Særudstilling på landsturné

Særudstillingen „Post- og Telegrafvæsenet under besættelsestiden“ udstilles af frimærkeklubber.

Da museets særudstilling i anledning af 50-året for befrielsen (omtalt i Museums Posten nr. 1/1995) sluttede med udgangen af maj 1995, blev det besluttet at stille den til rådighed for frimærkeudstillinger i Danmarks Filatelist Forbunds regi i frimærkesæsonen 1995-96.

Indtil nu har otte klubber tegnet sig for lån af særudstillingen, som allerede har været på besøg i København,

Hjørring, Grenå og Holbæk. Hvis man ikke tidligere har haft lejlighed til at se de mange spændende objekter fra krigens tid, er der således endnu en chance i følgende byer:

På Frederiksberg den 9.-12. november 1995, i Vejle den 26. november 1995, i Horsens den 2. december 1995 og i Odense den 14. januar 1996.

På Frederiksberg vises særudstillingen på „Frimærker i Forum '95“. For de øvrige byers vedkommende må

oplysninger om tid og sted søges i den lokale presse.

„Post- og Telegrafvæsenet under besættelsestiden“ omfatter 15 udstillingsrammer à én kvadratmeter. I de syv af rammerne vises fotos og originale bekendtgørelser og skrivelser, som belyser P&T's forretningsgang under besættelsen samt eksempler på censurerede forsendelser m.m. I de øvrige otte rammer illustreres emnerne „Interne ret post“, forholdene på Færøerne og Grønland under hhv. engelsk og amerikansk besættelse samt vises forarbejder til de frimærker, der i tidens løb er udgivet for at markere begivenhederne dengang.

*Aktuelt
netop nu*

Særudstilling af julemærker

Den årlige særudstilling af julemærker afholdes i perioden 25. november-31. december 1995 på 4. sal i P&T-museet.

I år sætter vi focus på julemærkerne fra 1923-31, og som sædvanligt er vi i stand til at vise mange flotte skitser og arbejds- tegninger, prøvetryk og varianter fra Andrea Stougaards samling (omtalt på side 5 i Museums Posten nr. 3/1994).

Herudover viser vi bl.a.-som nævnt på side 6 under „Gaver til museet“-et smukt lille oliemaleri, som var motiv til 1923-mærket, samt et udsnit af den imponerende samling af Danmarks Julemærkesamler Forenings egne velgørenhedsmærker fra årene 1948-94, som alle blev solgt til fordel for Landsforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse. Også denne samling indeholder mange flotte tegninger.

AF ERIK JENSEN

Kærestebrev til Søllested

Foranlediget af omtalen af de utakkede frimærker fra Søllested i Museums Posten nr. 2/1995 har en københavnsk frimærkehandler velvilligt foræret museet en usædvanlig konvolut til et brev, der i 1902 blev sendt fra en mand i København til en kvinde i Søllested.

Det er brevets adressering, der er usædvanlig, for den består af disse fire vers:

I Søllested paa Lollands Ø
Der er et Hus at skue,
I det der bor en fager Mø
Alt under Tagets Bue.

Saa smukt af Dyrehavens
Træ'r
Nu Huset ligger favnet,
At det har faldet Folk saa nær,
At gi' det deraf Navnet.

Og Møen, som i Huset bor
Og vogter dettes Poder,
Hun paa sin Vandring her paa
Jord
Bær Navnet „Livets Moder“.

O, Postbud! sikkert aner Du,
Til hvem det er, jeg sigter,
Og derfor trygt jeg venter nu,
Du passer Dine Pligter.

Det gjorde postbudet selvfølgelig, for gådefulde adresser fandtes også dengang. I København fik versets første linie en ekstra understregning med blåkridt, og i Søllested har den person, der sortere-

de den ankomende post, skrevet „Frøken Braa?“ med sort blæk under frimærket.

Da intet tyder på, at brevet er blevet returneret, må det formodes, at det uden

forsinkelse er blevet udbragt til en formentlig rødmande tjenestepige i Dyrehavehus.

